

List do Zarządu Głównego Towarzystwa Chirurgów Polskich

Na początku 2021 roku Centrum Medycznego Kształcenia Podyplomowego decyzją Dyrektora CMKP powołało Zespół Ekspertów w dziedzinie chirurgii ogólnej, którego zadaniem była opracowanie aktualizacji programu szkolenia specjalizacyjnego w zakresie chirurgii ogólnej. W skład Zespołu Ekspertów weszli – Konsultant Krajowy w dziedzinie Chirurgii Ogólnej jako przewodniczący Zespołu, a także specjaliści w zakresie chirurgii ogólnej reprezentujący Konsultanta Krajowego, przedstawiciele Towarzystwa Chirurgów Polskich, Naczelnej Rady Lekarskiej, Centrum Medycznego Kształcenia Podyplomowego oraz rezydenci reprezentujący lekarzy w trakcie specjalizacji.

W sumie odbyło się kilkanaście spotkań online członków Zespołu Ekspertów, w trakcie których szczegółowo przeanalizowano dotychczas wymagany program szkolenia specjalizacyjnego w Polsce, standardy merytoryczne szkolenia specjalizacyjnego obowiązujące w krajach Unii Europejskiej i USA, a także zidentyfikowano podstawowe problemy, które zdaniem Zespołu Ekspertów wymagały korekty czy opracowania nowych wytycznych.

W trakcie prac nad programem szkolenia specjalizacyjnego odbyły się dwa spotkania z Ministerstwem Zdrowia i wielokrotnie z przedstawicielami Biura Programów Akredytacji i Kontroli Szkoleń CMKP z Zespołu ds. Programów Szkolenia. Przed rozpoczęciem prac Zespołu Ekspertów odbyło się również online posiedzenie Konsultanta Krajowego w dziedzinie Chirurgii Ogólnej z Konsultantami Wojewódzkimi w trakcie którego w ramach nadzoru specjalistycznego również dyskutowano na temat ewentualnych propozycji konsultantów odnośnie zmian do programu szkolenia specjalizacyjnego w zakresie chirurgii ogólnej.

Przeanalizowano założenia ogólne szkolenia w zakresie chirurgii ogólnej, zakresy wiedzy, umiejętności praktycznych, cele szkolenia, wymagane kompetencje zawodowe i kompetencje społeczne, programy obowiązujących kursów specjalizacyjnych i stażów kierunkowych, obowiązujące zakresy czasu i formy zaliczenia całości szkolenia specjalizacyjnego. Analizie poddano programy szkolenia specjalizacyjnego w zakresie chirurgii ogólnej w module podstawowym, module specjalistycznym dla lekarzy realizujących szkolenie z chirurgii ogólnej oraz program szkolenia specjalizacyjnego w zakresie chirurgii ogólnej dla lekarzy posiadających specjalizację I stopnia w dziedzinie chirurgii dziecięcej lub chirurgii ogólnej, a także specjalizację II stopnia lub tytuł specjalisty w dziedzinie chirurgii dziecięcej lub chirurgii onkologicznej.

W trakcie spotkań z przedstawicielami CMKP udało się skrócić niektóre staże i kursy, wydłużyć staże kierunkowe (z zakresu urologii, torakochirurgii), wykreślić liczne procedury zabiegowe i operacyjne, które są nierealne do wykonania lub się zdezaktualizowały, wprowadzić elastyczny zapis wymogu samodzielnego wykonania procedur medycznych i endoskopowych zgodnie z limitami, bez wyszczególniania ile konkretnie każdej procedury ma wykonać rezydent (tabela nr 2 i 3 w modułach podstawowym i specjalistycznym), dodać zapis o możliwości fakultatywnego odbycia szkolenia symulacyjnego w ramach stażu kierunkowego w chirurgii (w obu modułach), dodać zapis precyzujący, kto może prowadzić staże kierunkowe w chirurgii minimalnie inwazyjnej w obu modułach.

Mając na uwadze zmieniające się trendy szkolenia specjalizacyjnego w zakresie chirurgii ogólnej na świecie Zespół Ekspertów poza propozycjami aktualizacji programu, wdrożenia nowych form i metod szkolenia specjalizacyjnego zaproponował szereg zmian merytorycznych, które naszym zdaniem powinny wpłynąć na unowocześnienie oraz poprawę jakości i atrakcyjności programu szkolenia specjalizacyjnego zarówno w chirurgii ogólnej, jak i innych dyscyplin zabiegowych. Efektem tych prac było przedstawienie już w maju 2021 roku do Ministerstwa Zdrowia i Centrum Medycznego Kształcenia Podyplomowego projektu „Propozycji zmian systemu

szkolenia specjalizacyjnego” łącznie z dokumentem „Aktualizacji programu szkolenia specjalizacyjnego w zakresie chirurgii ogólnej”.

Ponowny kontakt Biuro Programów Akredytacji i Kontroli Szkoleń z Zespołem ds. Programów Szkolenia CMKP nawiązało z Zespołem Ekspertów dopiero w grudniu 2022 roku. Niestety zdecydowana większość merytorycznych propozycji zmian w systemie szkolenia specjalizacyjnego, a także proponowanych zmian związanych z aktualizacją programu szkolenia specjalizacyjnego w zakresie chirurgii ogólnej nie spotkała się z akceptacją Ministerstwa Zdrowia i Centrum Medycznego Kształcenia Podyplomowego. Mimo naszych protestów, wielokrotnych próśb, gorących dyskusji nie uzyskano pozytywnej reakcji ze strony MZ i CMKP. W zdecydowanej większości odmów były one powodowane czy tłumaczone brakiem ustawowych możliwości wprowadzenia proponowanych zmian, co wynikało z obowiązujących przepisów prawnych. Najważniejsze zastrzeżenia Zespołu Ekspertów, które niestety nie zostały uwzględnione w ostatecznej wersji obu modułów dotyczyły między innymi:

- braku rozmowy kwalifikacyjnej - wynika z obowiązujących przepisów
- braku egzaminu międzymodułowego - wynika z obowiązujących przepisów
- braku obowiązkowego stażu z zakresu szkolenia symulacyjnego w chirurgii w obu modułach - brak aktualnych uregulowań prawnych i brak rozwiązania systemowego tego problemu w kontekście wszystkich specjalizacji!
- braku możliwości stażów fakultatywnych do wyboru - wynika z obowiązujących przepisów
- braku obowiązkowego egzaminu ustnego / egzaminu OSCE - jest to standardowo wymagany warunek oceny tzw. *non-surgical skills* / umiejętności nietechnicznych we wszystkich programach szkolenia na świecie (w tym w *American College of Surgeons - ACS*, *Society of American Gastrointestinal and Endoscopic Surgeons - SAGES*, *European Union of Medical Specialists - UEMS*, programach specjalizacyjnych innych krajów europejskich). Według opinii Zespołu Ekspertów wyłącznie egzamin testowy w żaden sposób nie zweryfikuje umiejętności myślenia klinicznego zgodnie z zasadami GCP (*good clinical practice*), PS (*patient safety*), EBM/S (*evidence base medicine / surgery*). Od 2023 roku wprowadzono przepis, że przy osiągnięciu odpowiedniego pułapu prawidłowych odpowiedzi / jego przekroczenie – zwalnia się kandydata z egzaminu ustnego
- braku standardowych nowoczesnych form i metod kształcenia w chirurgii i innych dyscyplinach zabiegowych uwzględniających: naukę na tkankach zwierzęcych / naukę na tkankach (zwłokach) ludzkich, brak standardowego szkolenia symulacyjnego (to nie tylko fantomy, trenażery laparoskopowe czy trenażery robotowe, ale właśnie EBM, GCP, PS), *debriefingu*, które są standardowo wykorzystywane w krajach zachodnich.
- pozostawienia stażu kierunkowego z SOR - wynika z obowiązujących przepisów
- nadal pozostawiony został zapis obowiązku nabycia umiejętności praktycznych oznaczania grupy krwi przez rezydenta, co jest sprzeczne z innymi przepisami prawa wskazującymi, że należy posiadać odrębne umiejętności i możliwość wykonywania oznaczeń grupy krwi jedynie przez osoby posiadające certyfikat w tym zakresie
- mimo wniosku Zespołu Ekspertów w dziedzinie chirurgii ogólnej o wykreślenie jako zbędne pozostawiono obowiązek odbycia kursów z zakresie orzecznictwa lekarskiego, oraz profilaktyki i promocji zdrowia – wynika z obowiązujących przepisów i muszą być one obligatoryjnie zrealizowane przez wszystkie specjalności medyczne.

Zespół Ekspertów w poczuciu odpowiedzialności zgodnie zdecydował, aby niezależnie od zakończenia obecnych prac, co było niezgodne do nie blokowania innych specjalności - będzie kontynuować intensywnie

działania i prace nad dalszymi propozycjami niezbędnych zmian, żeby system szkolenia specjalizacyjnego w chirurgii i innych dyscyplinach zabiegowych w Polsce spełniał współczesne standardy międzynarodowe w tym zakresie, z pełną parametryzacją oraz obiektywnym monitorowaniem i dokumentowaniem przebiegu i stopnia zrealizowania programu szkolenia specjalizacyjnego. Należy również podkreślić, że już wcześniej przesyłana była do MZ i CMKP pierwsza wersja propozycji zmian w systemie szkolenia specjalizacyjnego, która była konsultowana i zaaprobowana również przez wszystkich konsultantów krajowych w dyscyplinach zabiegowych (dokumenty przesłane w 2017 roku i w 2021 roku do wglądu). W związku z tym Zespół Ekspertów wskazuje, że prace zmierzające do poprawy jakości kształcenia podyplomowego lekarzy w zakresie programów szkolenia specjalizacyjnego w dziedzinie chirurgii ogólnej i w innych dyscyplinach zabiegowych należy traktować jako proces wymagający czasu i dalszych nacisków przedstawicieli naszego środowiska.

Konsultant Krajowy wraz z Zespołem Ekspertów powołanym przez CMKP do opracowania aktualizacji programu szkolenia specjalizacyjnego w dziedzinie chirurgii ogólnej zwraca się do Redakcji Polskiego Przeglądu Chirurgicznego i Redakcji Videosurgery z prośbą o opublikowanie powyższych informacji na stronie internetowej obu czasopism naukowych z dostępem dla wszystkich chirurgów ogólnych, członków Towarzystwa Chirurgów Polskich, rezydentów realizujących program modułowy szkolenia specjalizacyjnego w zakresie chirurgii ogólnej. Ponadto Zespół Ekspertów podjął decyzję o poinformowaniu o pracach i problemach z możliwością formalnego wdrożenia proponowanych zmian merytorycznych zarówno w systemie szkolenia specjalizacyjnego, jak i w programie szkolenia specjalizacyjnego w zakresie chirurgii ogólnej Naczelną Radę Lekarską i ogólnopolskie stowarzyszenie lekarzy specjalności zabiegowych - Porozumienie Rezydentów „SKALPEL”. Uznano, że przyczyny braku wdrożenia postulowanych zmian i rozbieżności w przedmiotowej sprawie pomiędzy środowiskiem chirurgów a MZ i CMKP powinny być znane całemu środowisku chirurgów w Polsce. Podjęto również kolegialnie decyzję, aby zorganizować spotkanie i o zaistniałej sytuacji bezpośrednio poinformować Ministra Zdrowia oraz Ministra Edukacji i Nauki.

Prof. dr hab. med. Grzegorz Wallner – Konsultant Krajowy w dziedzinie Chirurgii Ogólnej, przewodniczący Zespołu Ekspertów

Prof. dr hab. med. Tomasz Banasiewicz – przedstawiciel konsultanta krajowego

Prof. dr hab. med. Michał Pędziwiatr – przedstawiciel konsultanta krajowego

Dr med. Jerzy Friediger – przedstawiciel konsultanta krajowego

Prof. dr hab. med. Jacek Szeliga – przedstawiciel Towarzystwa Chirurgów Polskich

Prof. dr hab. med. Krzysztof Zieniewicz - przedstawiciel Towarzystwa Chirurgów Polskich

Dr hab. med. Michał Nowakowski – przedstawiciel Naczelnej Rady Lekarskiej

Prof. dr hab. med. Wiesław Tarnowski – przedstawiciel Centrum Medycznego Kształcenia Podyplomowego

Lek. med. Katarzyna Goździk-Ostaszewska – przedstawiciel Naczelnej Rady Lekarskiej odbywający szkolenie specjalizacyjne